

FACILITÁCIA PRECHODU DIEŤAŤA DO ŠKOLY S AKCENTOM NA ŠKOLSKÚ MOTIVÁCIU

THE FACILITATION OF THE CHILD'S TRANSITION TO SCHOOL WITH AN ACCENT ON SCHOOL MOTIVATION

Radka Teleková, Tatiana Marcinekóv

Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Konštantína v Nitre, Nitra

Abstrakt

Prechod detí z materskej školy a rodiny do 1. ročníka základnej školy predstavuje širokospektrálnu problematiku, ktorej základom je zabezpečenie optimálnych podmienok pre úspešnú adaptáciu. Školská motivácia je jedným z determinantov plynulého prechodu dieťaťa do základnej školy. V predkladanom príspevku venujeme pozornosť vybraným stratégiám podpory začínajúcich školákov. Prostredníctvom experimentu sme zistili vplyv súboru aktivít na úroveň motivačno-hodnotového komponentu školskej pripravenosti žiakov vo vybraných školách na Slovensku. Zámerným pôsobením aktivít sme dokázali ovplyvniť úroveň školskej motivácie, a tak predchádzať potenciálnemu výskytu adaptačných ťažkostí.

Klíčová slova: prechod dieťaťa do školy; podpora; školská motivácia; školská pripravenosť

Abstract

The transition of children from kindergarten and family to the 1st grade of primary school is a broad issue, the key to which is ensuring optimal conditions for successful adaptation. The school motivation is one of the determinants of a child's smooth transition to primary school. In the article, we pay attention to selected strategies for supporting beginning pupils. Through experiment, we found the impact of a set of activities on the level of the motivational-value component of school readiness of pupils at selected schools in Slovakia. Through the deliberate action of the activities, we achieved the level of school motivation, thus preventing the potential occurrence of adaptation difficulties.

Keywords: Child's transition to primary school; support; school motivation; school readiness

1 ÚVOD

Začiatok školskej dochádzky predstavuje pre dieťa zásadnú etapu, ktorej zvládnutie má vplyv na školské vzdelávanie a akademické výsledky (Peters, S. 2010). Počas prechodu dieťaťa do školy je dôležité podnecovať pripravenosť budúcich školákov na školské vzdelávanie, pripravenosť školy a rodičov. Dôležitú úlohu pri identifikácii s rolou školáka zohráva, okrem iného, pozitívna školská motivácia. (Brzezińska & Urbańska & Szymańska 2012). Úroveň motivácie detí ku škole patrí k faktorom podmieňujúcim adaptáciu (Cokuka & Kozikoglu, I. 2020).

2 TEORIE

V odbornej literatúre (Garcia, 2020; Veruchina, 2020) je zdôrazňovaná potreba podpory každého žiaka na zvýšenie predpokladu úspešného prispôsobenia sa vo formálnom vzdelávaní. V zahraničí sú inšpiratívne stratégie, napr. „transition to school programs“ s cieľom pomôcť začínajúcemu školákovi adaptovať sa. Obsahom je súbor aktivít zameraných na oboznámenie sa žiaka so školským životom a posilnenie komponentov školskej pripravenosti. Ich aplikovanie začína v závere predprimárneho vzdelávania a na začiatku primárneho vzdelávania (Margetts, 1999). Dieťa, ktoré primerane prejavuje záujem a teší sa do školy má lepšie predpoklady k zvládnutiu nárokov školského vzdelávania (Cokuka, & Kozikoglu, 2020). V štruktúre školskej pripravenosti, E. V. Leonova a kol. (2014) akcentuje predovšetkým motivačno-hodnotový komponent. Jeho rozvoj nesmie byť zanedbaný, pretože ako súčasť formovaných osobnostných kvalít podmieňuje prispôsobenie na začiatku školskej dochádzky.

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

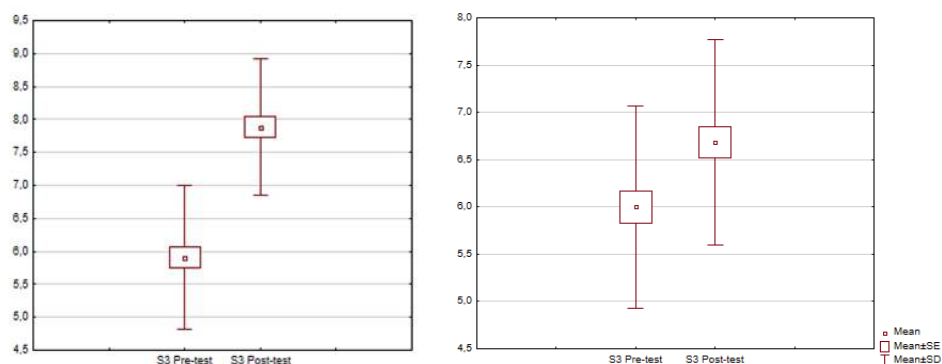
Cieľom výskumu bolo experimentálne overiť vplyv súboru aktivít na úroveň motivačno-hodnotového komponentu školskej pripravenosti žiakov na začiatku školskej dochádzky. Nami zostavené aktivity vytvárali priestor pre vyjadrenie predstáv detí o budúcej pani učiteľke v škole, štruktúre dňa podľa rozvrhu hodín a činností v škole prostredníctvom dramatizácie. Vybrané aktivity boli určené na formovanie priateľských vzťahov v novom kolektíve, vymedzenie rozdielov medzi predprimárnym a primárnym vzdelávaním.

K výskumu sme si stanovili hypotézu: H1: Predpokladáme, že bude štatisticky významný rozdiel v úrovni motivačno-hodnotového komponentu školskej pripravenosti medzi experimentálnou a kontrolnou skupinou v prospech experimentálnej skupiny.

Výskumnú vzorku tvorilo 41 respondentov kontrolnej skupiny a 44 respondentov experimentálnej skupiny, v ktorej boli realizované aktivity od mája do októbra. Vo výskumnej činnosti bolo podmienkou zabezpečiť rovnakú vzorku detí v závere predprimárneho vzdelávania a na začiatku školskej dochádzky. Kritériom pre zámerný výber subjektov výskumnej vzorky bolo vzdelávanie budúceho školáka vo vybranej materskej škole a nástup do 1. ročníka vo vybranej základnej škole. Metodologický základ poskytoval experiment, v rámci ktorého boli použité výskumné nástroje zodpovedajúce zámerom výskumu. Pre zistenie úrovne školskej motivácie sme realizovali individuálny rozhovor (upravený podľa Nekrasova & Nekrasova (2010)). Obsahom bolo desať otázok o školskej motivácii – poznávací (nové poznatky), sociálny (stať sa žiakom) a mravný (byť dobrým žiakom) motív. Odpovede boli vyhodnocované kvantitatívne.

4 VÝSLEDKY

Pre testovanie štatistickej významnosti rozdielov medzi pretestom a posttestom v jednotlivých skupinách sme použili Wilcoxonov jednovýberový test (Tabuľka 1). Situáciu v experimentálnej aj kontrolnej skupine sme znázornili na Grafe 1.

Graf 1: Experimentálna skupina, kontrolná skupina – porovnanie priemerných hodnôt (pretest a posttest)

Tabuľka 1: Výsledky štatistickej analýzy v experimentálnej a kontrolnej skupine

	hodnotu testovacieho kritéria Z	hodnotu pravdepodobnosti p
EXs	Z = 5,302	p = 0,0000
Ks	Z = 3,336	p = 0,0008

Rozdiely medzi skupinami v preteste neboli štatisticky významne odlišné. Respondenti v EXs dosiahli priemerne 5,9 bodov. Sedemnášť respondentov EXs získalo 4 alebo 5 bodov, t. j. úroveň nedostatočnej školskej motivácie. V postteste sa nízky počet bodov v EXs nevyskytoval a minimálny počet bol 6,9 bodov. Po uskutočnení aktivít získali respondenti EXs priemerne 7,9 bodov, čo je nárast o 2 body v porovnaní s pretestom. Štatisticky významne sa zmenili aj výsledky Ks, ale nárast je iba o 0,7 bodov. V postteste dosiahli respondenti Ks priemerne 6,7 bodov, pričom minimálny počet zostáva pod hranicou dostatočnej školskej motivácie a maximálny počet je približne na úrovni priemerného počtu bodov experimentálnej skupiny.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Súbor aktivít ovplyvnil úroveň motivačno-hodnotového komponentu školskej pripravenosti žiakov na začiatku školskej dochádzky. Žiaci experimentálnej skupiny dosiahli viac ako trojnásobný nárast počtu bodov ako žiaci kontrolnej skupiny, čo potvrdzuje zvýšenie úrovne školskej motivácie v prospech žiakov experimentálnej skupiny. Konštatujeme, že **hypotéza H1** sa nám **potvrdila**. Význam školskej motivácie pre úspešnosť adaptácie a vzdelávania v škole potvrdzujú viacerí autori (Jánošová, 2008; Brzezińska et al. 2012; Garcia, U. A. 2020; Veruchina, T. 2020). Motivačné predpoklady k indikátorom školskej pripravenosti, pričom ovplyvňujú záujmy žiaka o učenie sa, školské činnosti, prežívanie radosti a zodpovednosti, formovanie vôľových vlastností. Súbor aktivít považujeme za prínosný pre edukáciu detí na prahu vzdelávania. Pre pedagogickú prax poskytuje možnosť praktickej podpory plynulého prechodu dieťaťa z materskej školy a rodiny do 1. ročníka základnej školy. Limity výskumu vidíme vo veľkosti výskumnej vzorky a jej výbere, ktorý bol podmienený dostupnosťou v súlade so stanovenými kritériami. Pre skúmanie úrovne školskej motivácie z hľadiska

ďalších determinantov (napr. podnetnosť rodinného prostredia) by bolo vhodné aplikovanie kvalitatívnej výskumnej stratégie.

6 LITERATURA

- Brzetińska, A. I. et al. (2012) *Dziecko sześćoiletnie idzie do szkoły.. Wybór tekstów* [online]. <https://docplayer.pl/51715785-Dziecko-szescioletnie-idzie-do-szkoly-wybor-tekstow.html>.
- Cokuka, K. & Kozikoglub, I. (2020). School adaptation problems of primary school students in mixed- age classrooms. *Research in Pedagogy*, 10(1), 13–31. https://www.researchgate.net/publication/340607332_SCHOOL_ADAPTATION_PROBLEMS_OF_PRIMARY_SCHOOL_STUDENTS_IN_MIXED-AGE_CLASSROOMS
- Garcia-Urbina, A. (2020). An Intervention Programme to Facilitate the Preschool Transition in Mexico. *Frontiers in Education*. 5, <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/educ.2020.00095/full>.
- Leonova, E. V. & Šatova, S. S. & Ščerbakova, E. V. (2014). Adaptacija a dezadaptacija školnikov v kontekste trebovanij novych federalnych obrazovatelnych standartov. *E-Journal „Psychological Science and Education“*. 6(4), 13–23. https://psyjournals.ru/files/73528/02_Leonova_psyed_4_2014.pdf.
- Margetts, K. (1999). *Transition to school: Looking forward*. <http://www.aeca.org.au/darconfmarg.html>.
- Nekrasova, Z. – Nekrasova, N. (2010). *Ty učíš a my pomôžem! Doškoljonok-mladšeklasnik. Dlja roditelej i detej ot 5- do 10 let*. Sankt-Peterburg: Piter.
- Peters, S. (2010). *Literature Review: Transition from Early Childhood Education to School Report to the Ministry of Education* https://ece.manukau.ac.nz/data/assets/pdf_file/0008/85841/956_ECELitReview.pdf
- Veruchina, T. (2020). *Kak pomoč rebjonku adaptirovaťsja v škole*. <https://findmykids.org/blog/ru/adaptacija-k-shkole-detej>.